

URIOS høringsuttalelse til NOU 2009:18 Rett til læring

Utdanningsdirektoratets råd for inkluderende opplæring (URIO) viser til innstillingen fra utvalget for bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov, NOU 2009:18 Rett til læring. URIO har en rådgivende funksjon overfor Utdanningsdirektoratet i saker som gjelder grunnopplæringen og har et spesielt fokus på barn, unge og voksne med spesielle opplæringsbehov. Rådet mener denne utredningen berører så sentrale problemstillinger og har så vidt overgripende forslag til tiltak at vi ber om at direktoratet videresender URIOs høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet i sin helhet.

Norges skolemodell er i dag en fellesskole, en skole for alle, der det er viktig å sikre at alle får et godt utdanningstilbud. Både opplæringsloven og politiske føringer fremhever en inkluderende skole for alle innenfor fellesskolen som den beste løsningen for eleven både sosialt og læringsmessig. Fellesskolen skal romme alle barn. Men i praksis utfordrer dette skolen.

URIO ønsker å presisere at idealet om et fellesskap blir for snevert hvis dette skal tolkes dit hen at alt skal skje innenfor et og samme klasserom til enhver tid. I en familie betyr ikke et godt fellesskap at alle befinner seg på samme sted til enhver tid. Men familiemedlemmene har felles møtepunkter og fellesskap. Slik må det også være i barnehage og skole: Alle barn og unge må gis felles opplevelser – både sosialt og læringsmessig.

URIO finner i det første kapitlet i utredningen mange beskrivelser av dagens virkelighet som er både gode og illustrerende. Foreldre og andre berørte, som URIOs medlemmer er i kontakt med, har sammenfallende opplevelse som beskrivelsene i meldingen. Det som behøves er konkret hjelp til å løse utfordringene.

Utvalget påpeker at ressursbruken for opplæring aldri har vært større. Det stemmer nok, men URIO vil påpeke hvor viktig det er å ta i betraktning at Norge er et land med både små skoler i bygdesamfunn og store skoler i byer og tettbebygde områder. Samtidig vet vi også at kommuneøkonomien er svært ulik. Det er ikke derfor nødvendigvis slik at ressurstilgangen er like god over alt. Særlig i pressområder med ung befolkning er kommuneøkonomien ofte dårlig. I slike områder vet vi også at de sosiale utfordringene er store. Dette har innflytelse på arbeid og læring i skolene.

Midtlyngutvalget beskriver tendensen til ensretting og mangel på hensyn til mangfoldet blant dem som får opplæring. URIO mener dette er en noe forenklet problemstilling. Det er feilslått å ensidig kritisere den norske lærerstand for å drive undervisning for en "normalelev" som ikke finnes. Dette yter ikke rettferdighet overfor lærere som faktisk jobber mye for å greie å tilpasse opplæringen. Dette handler ikke bare om vilje og kompetanse blant lærere, men også om å tid til å kunne være tilstede for alle. Det handler også om ressursmangel, der mangelfull tilpasset opplæring øker behovet for spesialundervisning.

URIO savner også en drøfting av problemstillinger knyttet til hvordan den praktiske tilretteleggingen av et helhetlig opplæringstilbud innefor et inkluderende fellesskap, der også behovet for andre tjenester enn barnehage/skole er inkludert.

I det følgende kommenterer URIO på de tiltakene som utvalget har lagt frem.

Utvalgets forslag	URIOs kommentar
KAPITTEL 13	
Barnehage- og skoleeier får plikt til kontinuerlig og systematisk oppfølging av barns og elevers utvikling, læring og læringsmiljø.	URIO støtter forslaget.
Det utvikles en ressursbank med varierte verktøy som en støtte for barnehager og skoler i oppfølgingen av barn og elever.	URIO støtter forslaget. Dette punktet bør konkretiseres mer, hva er dette? Statped kan bidra i verktøysutformingen.
Kommunen får plikt til å sikre språkkartlegging av barn omkring fylte tre, fire og fem år. For tospråklige barn må begge språk kartlegges.	URIO støtter forslaget under flere forutsetninger. Rådet stiller spørsmål om nødvendigheten av en så massiv kartlegging? Det skapes en forventning til oppfølging og tiltak ved en slik kartlegging. URIO vil påpeke at språkutviklingen hos barn starter lenge før treårsalderen og kartlegging bør derfor starte tidligere enn dette. En obligatorisk språkkartlegging bør omhandle alle sider ved språket, også den kommunikative siden og samspill med andre. Også andre sider ved utviklingen som merksemd, sosial kompetanse og adferd, slik utvalget selv peker på (s. 53) bør vurderes. Helsestasjonene gjennomfører en tett oppfølging av barn fra fødselen av, og gjennomfører blant annet hørselsscreeninger for å avdekke hørselsproblemer der dette mistenkes. Dette gjelder også barn som vil benytte seg av alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK). Det må her tas høyde for at en slik satsing vil være kostnads- og ressurskrevende, og det er avgjørende at helsestasjon og barnehage utviser god samhandling, slik at kvalifiserte/pedagogiske tiltak iversettes med det samme. URIO er enig i at for tospråklige, må begge språkene kartlegges. En forutsetning for det er at en har flere kompetente, tospråklige forskolelærere i barnehagen. Det bør vurderes om tenkes om innføring av stipendordninger kan bidra til å rekruttere flere med minoritetsbakgrunn til å starte på forskolelæreutdanning. Tospråklige kartleggingsmaterialer må utvikles i flere aktuelle språk. Barnehage personalets kompetanse i migrasjonspedagogikk må heves gjennom kompetanseplaner.
Læringsboka innføres som felles verktøy for tidlig innsats og oppfølging. Boka følger barnets og elevens utvikling, læring og læringsmiljø gjennom barnehage, grunnskole og videregående opplæring.	URIO stiller seg bak intensjonen om at informasjon om eleven bør flyte mellom ulike nivåer og i overganger mellom skoleslag. Samtidig ser vi så mange utfordringer ved læringsboka at rådet opplever ikke dette som et riktig verktøy for å sikre gode overganger. Læringsboka må utredes mer med henblikk på flere forhold; - Eier av læringsboka? - Hva slags juridisk dokument skal dette være? - Administrative og økonomiske konsekvenser. - Personvern og sensitive opplysninger, opplysninger som er unntatt offentlighet. Dersom alle elever skal ha en individuell rett til læringsbok, vil dette kunne innebære en ytterligere rettsliggjøring av skolen. Det vil i neste omgang kunne stille krav til saksbehandlingsrutinene i skolen. Læringsboka må heller ikke komme som et tillegg til det dokumentasjons- og rapporteringsarbeidet som gjøres per i dag. Den bør i all hovedsak beskrive barnets interesser, sterke sider og læringsstrategier. I tillegg må læreren få nødvendig faglig kompetanse for å utarbeide læringsboka. URIO foreslår isteden å prioritere forbedring av individuell plan, individuell opplæringsplan og vurderingsforskriften.
Det gjennomføres foreldresamtaler minimum to ganger per år også i barnehagen.	URIO støtter forslaget, men ønsker å presisere at det ikke er viktigst å øke antall foreldresamtaler, men at en får en reell styrkning av medvirkning fra foreldrenes side. Begrep som foreldremedvirkning må inn.

Dokumentasjons- og rapporteringsarbeid i barnehage og skole begrenses til det som tjener barnets og elevens utvikling, læring og læringsmiljø. Omfanget av dokumentasjons- og rapporteringssystemer må derfor gjennomgås med sikte på å skape mer sammenheng og frigjøre ressurser til lærings- og utviklingsarbeid.	URIO støtter forslaget.
KAPITTEL 14	
Retten til spesialundervisning i opplæringsloven § 5-1 erstattes av en rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen. Denne retten utløses når eleven ikke har et tilfredsstillende læringsutbytte. Tilretteleggingen omfatter det mangfold av tiltak som settes verk i form av personellressurser, materielle ressurser og organisatoriske tiltak.	URIO støtter ikke forslaget med følgende begrunnelse: "Rett til ekstra tilrettelegging" vil legge til rette for alt for åpne og store tolkningsvariasjoner og dermed en ulik praksis fra skole til skole, fra kommune til kommune. Begrepet spesialundervisning bør videreføres. Sett med et tilsynsperspektiv, vil også dette være problematisk, der det som skal måles, i mindre grad blir målbart.
Når tiltak som er satt inn for å bedre læringsutbyttet ikke har hatt ønsket effekt, må barnehage/skole og PP-tjeneste samhandle om den videre tilretteleggingen.	URIO oppfatter at dette er gjeldende praksis i dag ifølge lovverket.
Den som har ansvaret for gjennomføringen av ekstra tilrettelegging i opplæringen, må ha relevant kompetanse til å møte de utfordringene som ligger til grunn for tilretteleggingen, eksempelvis spesialpedagogisk kompetanse.	URIO støtter forslaget delvis. Rådet viser til ovennevnte synspunkt om "ekstra tilrettelegging" og velger i det følgende å uttale seg i forhold til spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Krav til kompetanse må være ens med de krav som stilles til de som skal drive ordinær opplæring hjemme, i barnehage og skole. Man må bort fra den økende bruken av assistenter til å utføre pedagogiske opplegg. Det må stilles krav om spesialpedagogisk kompetanse knyttet til spesialundervisning. Et slikt krav må komme frem i kompetanseforskriften.
Individuell opplæringsplan slik denne beskrives i opplæringsloven § 5-5 skal inngå i læringsboka. Vedtak om ekstra tilrettelegging i opplæringen kan fattes uten sakkyndig vurdering slik det forutsettes i dagens § 5-3 i opplæringsloven, men basert på barnehagens og skolens egen saksforberedelse, gjort i samarbeid med PP-tjenesten.	URIO henviser til punktet om læringsboka. URIO støtter ikke forslaget med følgende begrunnelse: Å fatte vedtak om spesialundervisning uten sakkyndig vurdering er etter URIOs mening en svekkelse av elevens og foreldres rettigheter. Dette kan åpne for større forskjeller mellom skoler og kommuner. Når det i dag fattes et enkeltvedtak om spesialundervisning, har PP-tjenesten først utarbeidet en sakkyndig vurdering. Det skal gode faglige begrunnelser til for å fravike denne tilrådommen fra PP-tjenesten når det fattes enkeltvedtak. Vi ser derfor på det som et viktig dokument for eleven og foresatte og tenker at klageadgangen vil svekkes dersom det ikke foreligger en sakkyndig vurdering. I tillegg er det slik at saksbehandlingsreglene knyttet til spesialundervisning kan betraktes som eksemplariske med tanke på kvalitetssikring av opplæring.
Det skal utarbeides sakkyndig vurdering dersom: • det er sannsynlig at det må gjøres avvik fra læreplanen • skolen ikke har den nødvendige kompetanse • foresatte og barnehagen/skolen krever det • tilretteleggingen vil kunne forutsette større organisatoriske endringer	Se foregående punkt.
Rett til ekstra tilrettelegging før opplæringspliktig alder hjemles i barnehageloven.	URIO ønsker å uttale seg i forhold til retten til spesialpedagogisk hjelp - jfr. tidligere synspunkt om ekstra tilrettelegging. URIO er spørrende til dette forslaget. Vil forslaget forsterke rettighetene til barn i barnehage? Rådet er opptatt av at rettighetene til barn i barnehage ikke forringes, tenker da særlig på barn med særlige behov som ikke går i barnehagen. URIO er usikker på om konsekvensene av dette forslaget er tilfredsstillende utredet? Rådet vet at det er nedsatt et utvalg, "Brenna- utvalget", som skal se på barn under skolealder og eventuell opplæring før skolealder- vil dette utvalgets arbeid og konklusjoner endre praksis?

En rett til ekstra tilrettelegging på grunnskolens område for voksne. Behovet for en lovfestet rett til ekstra tilrettelegging i videregående opplæring som er organisert særskilt for voksne, utredes.	URIO viser til tidligere synspunkt om ekstra tilrettelegging, men støtter forslaget om nærmere utredning.
KAPITTEL 15	
Det utvikles differensierte læreplaner i fellesfagene for studieforbereidende og yrkesforberedende utdanningsprogrammer, som kan imøtekomme elever på yrkesfaglige utdanningsprogrammer bedre enn i dag	URIO er positiv til at det arbeides med å komme frem til tiltak som kan motvirke det store frafallet fra videregående opplæring, særlig på yrkesfag. Dette kan blant annet gjennom å se på arbeidsformer og organisering av opplæringen. Rådet støtter forslaget under følgende forutsetninger: -Opplæringen må fremdeles skje i en inkluderende organisering, det må ikke opprettes egne klasser eller linjer (for elever med særlige opplæringsbehov) på siden av det ordinære tilbudet. -Eventuelle differensierte læreplaner må ikke forhindre eller redusere mulighetene for videre utdanning eller yrkesvalg. utfordringen her er dessuten at elevene det gjelder er få, og de har svært forskjellig behov. Det er behov for andre og mer praktisk arbeidsformer innenfor alle studieløpene i videregående opplæring, slik at en kan oppnå nødvendig kompetanse via praktisk kunnskap. Det er nødvendig å gi rett til gjennomføring i videregående opplæring over flere år, gjerne med avbrekk. En god del ungdommer med for eksempel nevrobiologiske vansker, faller i dag fra og mister sin rett til videregående opplæring. Elever som har begrenset ferdigheter i norsk og som følger vanlig undervisning må få tilsvarende fagopplæring, og URIO mener det må være en plikt for fylkeskommuner å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. Det må være mulighet for å få vurdering med karakter i grunnleggende norsk-fag slik at elever er motivert til å følge denne læreplanen. URIO vil påpeke at det også er viktig at skoleledere også innfører rutiner for å gi bedre veiledning og rådgivning på ungdomstrinnet om videregående skoler for både elever og foreldre med minoritetsbakgrunn.
Barnehage- og skoleeiere forsterker rutineene for overganger og samarbeid mellom barnehage, skoler og lærebedrifter.	URIO støtter forslaget.
Fylkeskommunene videreutvikler og gjør opplæringstilbud med avvik fra læreplanen tilgjengelig for elever som ved overgang fra grunnskole til videregående opplæring ikke har forutsetninger for studie- eller yrkeskompetanse.	URIO støtter ikke en slik sortering ved inngangen til videregående skole. Alle elever må få anledning til å realisere sine muligheter og potensielle gjennom studie - og yrkeskompetansen de kan oppnå. Dette fremkommer underveis i studieløpet og kan ikke fastsettes på forhånd.
Fylkeskommunen oppfordres til å bruke insentivordninger for å tilrettelegge for at lærebedrifter kan ta i mot læringer med behov for særskilt oppfølging.	URIO støtter dette forslaget. Mottakende lærebedrifter bør tilføres nødvendig kompetanse.
Alle elever i yrkesfaglige utdanningsprogrammer får tilbud om et 2+2-løp uavhengig av om de får læreplass eller ikke. Dersom eleven ikke får plass i lærebedrift, skal fylkeskommunen utvikle et tilbud med to års varighet på linje med opplæring i bedrift, eksempelvis gjennom en elevbedrift.	Bedrifter bør stimuleres til å ta inn læringer slik punktet over peker på, dette kan føre til ekstra kostnader. URIO mener at elevens funksjonsassistent i skole og lærebedrift bør finansieres av NAV og ikke skolen. Dette vil også forenkle overgangen fra skole til bedrift.
Rådgivningstjenestens sosialpedagogiske funksjon evalueres og at oppgavene vurderes i sammenheng med PP-tjenesten og Oppfølgingstjenestens oppgaver.	URIO støtter forslaget.
KAPITTEL 16	
PP-tjenesten skal være tettere på barnehager og skoler, og videreutvikle kompetanse på læringsmiljø, problematferd og sammensatte læreavanser.	URIO ser en fare med at PP-tjenesten kommer for tett på. PP-tjenesten skal ikke se eleven fra skolens ståsted, men fra et faglig nøytralt ståsted, og med et rådgivende ansvar om hvordan skolen skal ta sitt ansvar og løse sine oppgaver. I noen kommuner har en ønsket at en fra PP-tjenesten er lokalisert fast på den enkelte skole. Utvalgets forslag om at PP-tjenesten skal være tettere på barnehager og skoler vil da kunne føre til lojalitetskonflikt mellom PP-tjenesten og skolene. Dette vil kunne svekke elevens rettssikkerhet. URIO ser samtidig behovet for at

	PP-tjenesten jobber med systemarbeid på den enkelte skole, og ikke bare har individfokus. Det blir en utfordring å finne den riktige balansegangen her. Det er i dag stor forskjell i balansegangen fra kommune til kommune. Det foreslåtte tiltaket må følges av kompetansekrav til PPT. Behovet for kompetanse vil variere fra kommune til kommune og fra kontor til kontor. URIO stiller spørsmål til hvorfor akkurat disse tre områdene ble valgt ut. Eksempelvis har PPT behov for kompetanse på systemrettet arbeid. I tillegg er det behov for styrking av kompetanse i forhold til minoritetsspråklige. Økt fokus må følges opp med tilføring av ressurser til PPT for å ivareta dette. Personalet i PP-tjenesten må få økt kompetanse i migrasjonspedagogikk.
Det tas inn en bestemmelse om PP-tjenesten i barnehageloven.	URIO støtter forslaget.
Det etableres et nasjonalt utviklingssenter for PP-tjenesten, underlagt Utdanningsdirektoratet, med faglig tilknytning til et universitet eller høgskole. Sentret gis en økonomisk ramme på ca. 6 fagårsverk – 8 mill. kr.	URIO støtter ikke dette forslaget, og mener at en i stedet bør satse på det eksisterende Statped-systemet for å utvikle kompetanse i PP-tjenesten.
Det etableres et femårig kompetanseutviklingsprogram for PP-tjenesten og tjenestens samarbeidspartnere med en økonomisk ramme på ca. 50 mill. kr. pr. år.	URIO støtter dette forslaget under forutsetning av at dette ikke går på bekostning av kompetanseheving av de lærere/førskolelærere som jobber i skoler/barnehager i dag. URIO mener at det må settes i gang en storstilt satsing på økt kompetanse på det spesialpedagogiske feltet i skole/barnehage. Kompetanseutvikling i PPT må sees som et kontinuerlig program og kan ikke avsluttes etter 5 år.
Statped organiseres i fire samorganiserte og samlokaliserte spesialpedagogiske regionsentre (Sørøst, Vest, Midt og Nord), sammenfallende med helseforetakenes regionsstruktur. Regionsentrene lovfestes.	Prinsippet om at Statpeds tjenester skal fordeles jevnere over fylkene, styrkes ikke av en regionalisering. Faren er at Statped blir like utilgjengelig for alle. Utvalgets data tyder på at sentrenes lokalisering har stor betydning for bruken. Det bør snarere arbeides med å skape tettere bånd der hvor det ikke er opprettet slikt. I det minste må forholdene og mulige konsekvenser utredes grundigere før eventuelle lokaliseringsvedtak fattes. Rådet stiller spørsmål ved om det foreligger tilstrekkelig grunnlagsmateriale til å beslutte hva slags statlig system det er behov for og hvordan dette skal organiseres? En utredning som dette vil være tidkrevende. URIO støtter en lovfesting av Statped.
Sentrene/avdelingene for sammensatte lærevansker avvikles i sin nåværende form. 30 av 145 årsverk overføres til de regionale spesialpedagogiske sentrene for å ivareta behovet for kompetanse innenfor områder med lav forekomst knyttet til omfattende og sammensatte lærevansker.	URIO støtter ikke dette forslaget. Isteden bør disse sentrene styrkes og ikke gå til helsesentrene(samløst med helseregionen)for å ivareta pedagogiske utfordringer. SLV. Skal løse det som ikke løses i kommunen. De største utfordringene i dagens skole er nettopp at mange elever har problematferd og sammensatte lærevansker. Elevene som utgjør størstedelen av gruppa på 5-7 prosent, er elever med problematferd, og her har nettopp SLV-sentrene viktig kunnskap. Dette er kunnskap som på langt nær har nådd ut til alle skoler/barnehager eller PPT. URIO mener at det ikke er realistisk å tro at små PP-kontor utover i landet vil kunne ha nok kompetanse på utfordringer som psykisk utviklingshemming, autisme, Aspergers syndrom, Tourettes syndrom, AD/HD, nonverbale lærevansker, auditive prosesseringsvansker, minoritetsspråksproblematikk kombinert med lærevansker, etc. URIO mener at forslaget vil bety en klar forverring i situasjonen til en stor gruppe elever. Det vil også være stor forskjell på hvilke utfordringer som er høyfrekvente på et lite PP-kontor i bygde-Norge og et stort kontor i våre større byer. Om de ansatte i Statped som på denne måten blir overflødige, finner ny jobb på PPT kontor, vil deres unike kompetanse bare kunne deles av ansatte i en kommune /fylkeskommune i stedet for at kompetansen kan søkes av ansatte i en hel region. En spredning av ca 115 stillinger utover PPT kontorene i Norge, vil i URIOs øyne ikke gi noen merkbar bedring av bemanningssituasjonen.

Lillegården kompetansesenter med nåværende økonomiske ressursramme tas ut av Statped portefølje og legges under Utdanningsdirektoratet som et nasjonalt senter for læringsmiljø og problematferd. Senteret knyttes faglig til et universitet eller en høyskole. Utvalget er delt på om hvorvidt plasseringen gjøres varig eller for en prosjektperiode på fem år hvoretter man vurderer videre tilknytning.	URIO savner en begrunnelse for hvorfor akkurat Lillegården er plukket ut til en slik særstilling. Her finnes andre senter i landet som jobber med same problemstillinger uten å ha blitt omtalt i rapporten.
Etter at de foreslåtte tidsbegrensede tiltakene er avsluttet, brukes de frigjorte midlene til å styrke PP-tjenesten i kommuner og fylkeskommuner. Partene avtaler nærmere hvordan dette skal skje.	URIO mener at en bør se på hva som skjedde med de midlene (300 årsverk) som ble overført til PPT i 1999.

KAPITTEL 17

Bestemmelser om individuell plan hjemles i barnehageloven og opplæringsloven.	URIO støtter forslaget om å hjemle individuell plan (IP) i opplæringsloven. Forhåpentligvis vil dette binde individuell opplæringsplan og individuell plan bedre sammen. IP må ikke bare være et papirdokument. Det må være tydelig i en slik plan hvem som har ansvar for hva slik at tiltakene blir satt ut i praktisk handling. Når individuell plan hjemles i barnehageloven og opplæringsloven, er det viktig at IOP-en ikke tar over for IP. Formålet må være at IOP bygger opp under IP og forsterke denne. Det er også nødvendig å understreke at utviklingen av delene av IP skal legges til de faginstansene i kommunen med best kompetanse på de behov barnet har, og med erfaring i å utarbeide IP innenfor hvert enkelt område. IP skal koordineres av en kompetent koordinator, helst gjennom ansvarsgruppen.
Dagens særlovers bestemmelser om individuell plan harmoniseres i de aktuelle lovverkene.	URIO støtter dette forslaget.
Opplæringsområdet i individuell plan for voksne presiseres.	URIO støtter dette forslaget.
Det oppfordres til mer aktiv bruk av informert samtykke.	URIO støtter dette forslaget.
Det innføres rett til én tjenesteyter (personlig koordinator) ved behov for langvarige og koordinerte tjenester.	URIO støtter dette forslaget.
Det foretas en tydelig grenseoppgang av ansvar mellom spesialisttjenesten innenfor opplæringssektoren (spesialpedagogiske regionsentre) og spesialisthelsetjenestene (barne- og ungdomsklinikkene) og deres oppgaver overfor kommunene.	URIO støtter dette forslaget.
PP-tjenesten får selvstendig henvisningsrett til barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) og barnehabiliteringstjenesten (HABU).	URIO støtter dette forslaget.
Det legges til rette for økt samarbeid mellom PP-tjenesten og Oppfølgingstjenesten.	URIO støtter dette forslaget.
Kommunene, fylkeskommune og NAV inngår forpliktende samarbeidsavtaler for å sikre at ungdom er i arbeid eller utdanning.	URIO støtter dette forslaget.
Det iverksettes tiltak for at barn under barnevernets omsorg/i barnevernets tiltak får oppfylt sine rettigheter etter barnehageloven og opplæringsloven.	URIO støtter dette forslaget.
Det må klargjøres hvem som har ansvar for tilbud etter skoletid for de som har behov for det etter 7. trinn.	URIO støtter dette forslaget

KAPITTEL 18

Den allmenne kvalifiseringen i relevante grunnutdanninger følges nært opp og styrkes ut fra behovet for kompetanse knyttet til ekstra tilrettelegging i opplæringen, herunder spesialpedagogiske emner.	URIO støtter opp under utvalgets tanker om behovet for sterkere kompetanse blant lærere når det gjelder klasseledelse og spesialpedagogisk kompetanse. URIO mener dette må få konsekvenser for innholdet i lærerutdanningen. Det er også viktig at den enkelte lærer/førskolelærer får hjelp når det er behov for hjelp, uten å måtte stå i ventekø. At den enkelte skole/barnehage har spesialpedagogiske team/ressursteam, er en forutsetning for dette.
---	--

	Samtidig må ikke en satsing på lokal kompetanse føre til at en fjerner spisskompetansen ved Statped. URIO er enig i at nært samarbeid mellom lærerutdanninger/spesialpedagogiske utdanninger og de "mest kvalifiserte og spesialiserte delene av hjelpeapparatet". Her kan Statped med sin spisskompetanse være en ypperlig samarbeidspartner, under forutsetning av at institusjonen ikke blir nedbygd! URIO er også sterkt bekymret for at det i økende grad blir brukt assistenter uten spesialpedagogisk kompetanse i opplæringen av elever med særskilte behov. URIO vil gjerne være med å understreke viktigheten av samarbeid mellom de ulike etater til barnas beste. En må alltid prøve å se helheten i den enkeltes situasjon. En må da jobbe på tvers av flere etater for å få til god læring. Taushetsplikt mellom etatene må ikke gjøre samarbeid til barnets beste vanskelig.
Ordningene for etter- og videreutdanningstilbud blir styrket, både når det gjelder allmenn kvalifisering og kvalifisering i forhold til barn og elever med behov for ekstra tilrettelegging	URIO støtter dette forslaget.
Grunn-, etter- og videreutdanning for lærere samordnes innenfor rammene av GNIST.	URIO støtter dette forslaget.
Barne- og ungdomsarbeidere får hevet sin kompetanse på læringsmiljø og vanlige læringsutfordringer hos barn, slik at de kan bidra til en inkluderende barnehage og skole.	URIO støtter dette forslaget.
Samspillet mellom kartlegging, evaluering og tiltak styrkes som kompetansefelt i lærerutdanningene.	URIO støtter dette forslaget.
Det etableres et etter- og videreutdanningstilbud for sosialpedagogiske rådgivere.	URIO støtter dette forslaget.
Det etableres et femårig kompetanseutviklingsprogram for barnehager og skoler som skal bidra til utviklingsarbeid, veiledning og kompetanseheving knyttet til vanlige lærevansker hos barn og unge. Programmet gis en økonomisk ramme på ca. 19 mill. kr. per år.	URIO støtter dette forslaget.
Forskningen knyttet til barn, unge og voksne med behov for ekstra tilrettelegging i opplæringen styrkes. Det er behov for å heve kvaliteten på denne forskning, slik at kunnskapsgrunnlaget for politikktutforming og praksis styrkes. Dette bør skje innenfor Utdanning 2020 .	URIO støtter dette forslaget.

Hva mener URIO mangler ved utredningen?

URIO ønsker å trekke frem noen perspektiver som vi savner i NOU 2009:18 *Rett til læring*.

Økonomi og ressurstildeling

Utvalget har levert en utredning som skulle komme med forslag innenfor eksisterende kostnadsrammer. URIO mener at tiltakene som foreslås er utilstrekkelige for at skolen skal kunne bli inkluderende og gi alle elever et tilpasset opplæringstilbud. Derfor er URIO skuffet over at utvalget ikke har foretatt en grundig analyse og vurdering av rutinene for tildeling av midler – både til kommunen og innad i kommunene. URIO mener at dagens totale kostnadsrammer i kommunen er for liten, om flere av tiltakene i utredningen skal realiseres.

Det er en kjent sak at økonomi i stort omfang brukes om begrunnelse på avslag/avkortede tilbud knyttet til spesialundervisning. Det er en ustrakt bruk av assistenter, som ideelt sett burde fått videreutdanning. Enkelte av URIOs medlemmer mener at ressursfordeling er en vesentlig faktor og en av de delene som bryter en helhetlig tiltakskjede.

Sanksjonsmidler

De siste fire årene har Utdanningsdirektoratet gjennom fylkesmennene gjennomført tilsyn med grunnopplæringen. Hvert år har resultatet vært nedslående, med et stort avvik. Tema for felles nasjonalt tilsyn i 2009 var om kommuner og private skoler har et forsvarlig system for å sikre en forsvarlig organisering av elevene i grupper etter opplæringslova. Nær 70 prosent av kommune viser avvik. Tidligere tilsyn har vist avvik opp mot 90 prosent. Det er ikke tvil om at dette går på elevers rettssikkerhet løs.

URIOs medlemmer er delt i synet på hvordan dette kan løses. Enkelte av medlemmene ønsker at Kunnskapsdepartementet må utrede muligheten og konsekvensene av å gi Fylkesmannen sanksjonsmidler overfor skoleeier når skoleeier ikke følger klageinstansen eller tilsynsorganets pålegg. Andre er uenige i denne tilnærmingen.

Organisering for å motvirke segregering

Utredningen fokuserer på enkelt elevers rett til læring. Utvalgsleder har ved flere anledninger uttalt at utvalget bevisst ikke ønsket et fokus på organiseringen, fordi det viktigste var den enkelte elevs mulighet til faktisk å få et kvalitativt læringsutbytte. Enkelte av URIOs medlemmer peker på at elevenes muligheter for et godt utbytte av opplæringen i stor grad bestemmes av organisering, og at skolene har ressursene de trenger for å gi den lovfestede opplæringen. Til tross for en opplæringslov som er entydig på at alle skoler skal legge til rette for inkluderende fellesskap, viser GSI-tall at opp mot 34 000 elever mottar mesteparten av sin opplæring i mindre grupper. Tallet har vært stigende de senere årene. Dette ser URIO som en uheldig utvikling.

Konsekvensene av økt segregering i skolen er at alle elevene lærer at mennesker med funksjonsnedsettelse skal segregeres; at de skal leve i et samfunn ved siden av det andre. Alle elevene i skoler der segregeringen praktiseres får denne innlæringen, både normalt fungerende og de med funksjonsnedsettelse. Elever som blir segregert i dag blir innlært at slik skal de også leve videre i livet. Enkelte av URIOs medlemmer påpeker at problemstillingen ikke er berørt i utredningen, verken når en skisserer utfordringene eller når man kommer med forslag til løsninger.

Oslo, 24.11.09

Ove Helset (sign)

Leder

Utdanningsdirektoratets råd for inkluderende opplæring